

УДК 349.2

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2026.93.2.30>

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ БЕЗПЕЧНОГО ПОВОДЖЕННЯ З ЗАСОБАМИ ЗАХИСТУ РОСЛИН У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Гафурова О.В.,

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри аграрного, земельного
та екологічного права імені академіка В.З. Янчука,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
ORCID: 0000-0002-1986-826X*

Міхневич Л.В.,

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри аграрного, земельного
та екологічного права імені академіка В.З. Янчука,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
ORCID: 0000-0002-4774-079X*

Новак Т.С.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри аграрного, земельного
та екологічного права імені академіка В.З. Янчука,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
ORCID: 0000-0003-2371-3014*

Гафурова О.В., Міхневич Л.В., Новак Т.С. Проблеми та перспективи правового регулювання безпечного поводження з засобами захисту рослин у сільському господарстві.

Стаття присвячена аналізу сучасного стану правового регулювання організації робіт із пестицидами, у тому числі засобами захисту рослин, та дослідженню перспективних законодавчих змін щодо безпечного поводження з ними. Обґрунтовано актуальність проблематики зважаючи на високий рівень виробничого травматизму в сільському господарстві, збільшення обсягів застосування пестицидів у сільськогосподарському виробництві. Акцентовано увагу на значенні навчання осіб, зайнятих на роботах із небезпечними хімічними речовинами як ключового організаційного заходу мінімізації професійних ризиків і реалізації ризикоорієнтованого підходу в охороні праці. Проаналізовано положення чинного законодавства щодо обов'язковості отримання посвідчення про право роботи з пестицидами, порядок проходження відповідного навчання. Встановлено, що основною проблемою в підвищенні рівня охорони праці при виконанні робіт із пестицидами залишаються недоліки підзаконного регулювання, зокрема актів що закріплюють вимоги до транспортування, зберігання та застосування пестицидів у народному господарстві, допустимі їх дози і концентрації у повітрі робочої зони тощо (а саме ДСП 8.8.1.2.001-98 та ДСанПіН 8.8.1.2.3.4-000-2001). А саме: застарілість змісту (посилання на нормативні акти, що втратили чинність), неврахування актуальних напрацювань у галузі гігієни та токсикології пестицидів; дуже деталізоване імперативне регулювання що створює ризики надмірного навантаження на суб'єктів господарювання; відсутність гнучких правил щодо оптимального вибору сучасних засобів індивідуального захисту для робіт із засобами захисту рослин та іншими пестицидами.

Окрему увагу приділено новелам законодавства (Закону України "Про державне регулювання сфери захисту рослин"), які передбачають звуження обов'язковості спеціального навчання лише до осіб, що працюють із засобами захисту рослин, що потенційно створює прогалини у сфері безпечного поводження з іншими видами пестицидів. Доведено невідповідність таких

змін ризикоорієнтованому підходу та міжнародним стандартам з охорони праці. Обґрунтовано доцільність збереження чинної моделі обов'язкового навчання осіб, зайнятих на роботах із пестицидами, як важливої правової гарантії безпеки праці та запобігання професійним ризикам.

Ключові слова: охорона праці; пестициди; засоби захисту рослин; сільськогосподарські рослини; застосування засобів захисту рослин; посвідчення про право роботи з пестицидами; ризикоорієнтований підхід; виробничий травматизм; сільськогосподарська діяльність.

Hafurova O.V., Mikhnevych L.V., Novak T.S. Problems and prospects of legal regulation of safe handling of plant protection products in agriculture.

The article is devoted to the analysis of the current state of legal regulation of work with pesticides, including plant protection products, and the study of promising legislative changes regarding their safe use. The relevance of the issue is justified given the high level of occupational injuries in agriculture and the increase in the use of pesticides in agricultural production. Attention is focused on the importance of training persons engaged in work with hazardous chemicals as a key organizational measure to minimize occupational risks and implement a risk-based approach to occupational safety. The provisions of current legislation regarding the mandatory obtaining of a certificate for the right to work with pesticides and the procedure for undergoing appropriate training are analyzed. It has been established that the main problem in improving occupational safety when working with pesticides remains the shortcomings of subordinate legislation, in particular acts establishing requirements for the transportation, storage, and use of pesticides in the national economy, their permissible doses and concentrations in the air of the working area, etc. (namely DSP 8.8.1.2.001-98 and DSanPiN 8.8.1.2.3.4-000-2001). Namely: outdated content (references to regulatory acts that are no longer in force), failure to take into account current developments in the field of hygiene and toxicology of pesticides; highly detailed mandatory regulations that create risks of excessive burden on economic entities; lack of flexible rules for the optimal selection of modern personal protective equipment for working with plant protection products and other pesticides.

Particular attention is paid to new legislation (the Law of Ukraine "On State Regulation of Plant Protection"), which narrows the requirement for special training to only those working with plant protection products, potentially creating gaps in the safe handling of other types of pesticides. The inconsistency of such changes with the risk-based approach and international occupational safety standards has been proven. The expediency of maintaining the current model of mandatory training for persons engaged in work with pesticides as an important legal guarantee of occupational safety and prevention of occupational risks has been substantiated.

Key words: occupational safety; pesticides; plant protection products; agricultural plants; use of plant protection products; certificate of right to work with pesticides; risk-based approach; occupational injuries; agricultural activities.

Постановка проблеми. Сільське господарство вже традиційно позиціонується як галузь із високим ступенем виробничого травматизму та ризиком виникнення професійних захворювань. Причому якщо станом на 2020 рік за кількістю травмованих від нещасних випадків на виробництві агросектор займав п'яте місце [1] то у 2025 році в агропромисловому комплексі фіксувався вже найвищий рівень виробничого травматизму [2]. Пояснюється така стійка тенденція в першу чергу об'єктивною небезпечністю виробничих процесів, неможливістю досягнення ступеня нульового ризику навіть за умови високого рівня виконання заходів із охорони праці. Серед низки шкідливих та небезпечних виробничих факторів, характерних для сільськогосподарського виробництва, варто виділити високий рівень застосування хімічних речовин, зокрема пестицидів. Наразі вони широко використовуються для захисту сільськогосподарських культур від шкідників, хвороб, бур'янів, для регулювання росту рослин, боротьби з паразитами тварин і переносниками небезпечних захворювань, для знищення гризунів, що дозволяє суттєво підвищити врожайність, покращити товарний вигляд продукції та зберегти посіви. Більше того, наявні дані ілюструють тенденцію до зростання обсягів пестицидів (використаних для вирощування таких найбільш популярних культур, як соняшник, соя, кукурудза, ріпак) після певного спаду, зумовленого початком повномасштабного вторгнення [3]. Це викликає потребу у підвищенні уваги до охорони праці осіб, зайнятих на роботах з такими речовинами. Й хоча повністю виключити шкідливий вплив на організм людини тих же пестицидів неможливо, варто прагнути його максимальної мінімізації. Відзначимо, що поряд з об'єктивними чинниками на рівень виробничого травматизму та профе-

сійної захворюваності впливають ще й суб'єктивні чинники. За даними Держпраці у 2025 році організаційні причини склали 41,7% від загальної кількості нещасних випадків зі смертельним наслідком. Натомість технічні причини - лише 4,8% [4]. Тобто можна стверджувати, що підвищення ефективності організаційних заходів із безпеки та охорони праці, належне навчання осіб, що працюють із пестицидами і є перспективним працезахоронним напрямом. Ключову ж роль у останньому відіграє належне правове забезпечення.

Мета статті - дослідження сучасного стану правового регулювання організації робіт із пестицидами, у тому числі засобами захисту рослин, та аналіз перспективного законодавства у цій сфері.

Стан опрацювання проблематики. Питання охорони праці у сільському господарстві постійно перебувають у фокусі уваги науковців (як правників, так і представників інших наук). Над цією проблематикою працювали О. Василенко, О. Войналович, О. Деркач, С. Дмитрюк, В. Жернаков, О. Костенко, Д. Макаренко, І. Москалюк, О. Мірошніченко, М. Сакун, П. Пилипенко, Г. Чанишева, І. Шамшина, О. Ярошенко та інші. Разом з тим, зважаючи на динаміку змін в правому полі й потребу наукового аналізу можливих змін у правовому регулюванні окресленої сфери, продовження досліджень у цьому напрямі залишається актуальним.

Виклад основного матеріалу. Навчання працівників, зайнятих на роботах із шкідливими та небезпечними умовами праці є одним із основних організаційних заходів згідно Закону України «Про охорону праці» [5]. Організація безпечного ведення робіт із застосування засобів захисту рослин регламентується Законом України «Про захист рослин» [6], Законом України «Про пестициди і агрохімікати» [7] та низкою підзаконних актів працезахоронного законодавства, про які піде мова нижче. Відповідно до ст. 18 Закону України «Про захист рослин» умовою допуску працівників до робіт із транспортування, зберігання, застосування, торгівлі засобами захисту рослин є наявність у таких осіб посвідчення про право роботи з пестицидами, якщо обов'язок одержання ними такого посвідчення передбачено Законом України «Про пестициди і агрохімікати». За ч. 2 ст. 11 останнього наявність такого посвідчення є обов'язковою для осіб, діяльність яких пов'язана з організацією робіт із зберігання та/або застосування пестицидів або з проведенням робіт із транспортування, зберігання, застосування, торгівлею пестицидами. Посвідчення про право роботи з пестицидами видається центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері захисту рослин (Державною службою України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів), після проходження навчання з питань безпечного поводження з пестицидами та отримання свідоцтва про проходження такого навчання. Порядок одержання посвідчення про право роботи з пестицидами затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 09.05.2023 р. № 458 [8]. Наразі строк дії посвідчення про право роботи з пестицидами та свідоцтва про проходження навчання з питань безпечного поводження з пестицидами становить два роки. Що є правильним з огляду на потребу постійної актуалізації знань, умінь та навичок роботи з небезпечними речовинами. Відзначимо, що Закон України «Про пестициди і агрохімікати» був оновлений в частині вимог щодо посвідчення про право роботи з пестицидами відносно недавно – Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення державного регулювання у сфері поводження з пестицидами і агрохімікатами» від 16.11.2022 р. № 2775-IX [9]. Ключовою метою таких змін було забезпечення створення більш сучасного та ефективного регулювання відносин у сфері поводження з пестицидами та агрохімікатами, наближення законодавства України у сфері поводження з пестицидами і агрохімікатами до вимог законодавства ЄС та вимог СОТ. Таке оновлення законодавства автори статті оцінюють як позитивне, своєчасне й таке, що сприяє підвищенню рівня організації безпечного ведення робіт із засобами захисту рослин.

Але для об'єктивності визначення стану правового регулювання окресленої сфери зупинимось і на недоліках. Ключовою проблемою тут автори статті вбачають недосконалість нормативних актів, що регламентують безпечне поводження з пестицидами. Чинними на даний час є Державні санітарні правила ДСП 8.8.1.2.001-98 «Транспортування, зберігання та застосування пестицидів у народному господарстві», затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я України від 03.08.1998 р. № 1 [10]; ДСанПІН 8.8.1.2.3.4-000-2001 «Допустимі дози, концентрації, кількості та рівні вмісту пестицидів у сільськогосподарській сировині, харчових продуктах, повітрі робочої зони, атмосферному повітрі, воді водоймищ, ґрунті» [11]. В попередніх дослідженнях нами було обґрунтовано, що вказані документи не здатні належним чином врегулювати відповідні відноси-

ни через застарілість їх положень. Було визначено основні недоліки ДСП 8.8.1.2.001-98: посилення у його змісті на вже нечинні нормативні акти з охорони праці; не відповідність сучасним напрацюванням у галузі гігієни та токсикології пестицидів; необґрунтовано деталізоване регулювання, що має наслідком надмірне навантаження на суб'єктів господарювання та призводить до формалізму при виконанні положень цього документу роботодавцями; некоректно «жорстка» регламентація вибору засобів індивідуального захисту для виконання робіт із пестицидами [12, с. 98]. Проте жодних кроків по усуненню цих недоліків так і не було зроблено.

Більше того, аналіз перспективного законодавства про захист рослин дозволяє авторам статті говорити про нові ризики в частині організації безпечного поводження з пестицидами.

Мова йде про новели Закону України «Про державне регулювання сфери захисту рослин» [13], який набере чинності 17.01.2028 р. (далі – Закон № 41547-IX). За ст. 41 Закону № 41547-IX однією з умов здійснення діяльності, пов'язаної із поводженням із засобами захисту рослин, буде проходження навчання щодо безпечного поводження із засобами захисту рослин та отримання свідоцтва про проходження навчання щодо безпечного поводження із засобами захисту рослин. Натомість п. 2 Розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 41547-IX ч. 2 ст. 11 Закону України «Про пестициди і агрохімікати» передбачається викласти в такій редакції: «особи, діяльність яких пов'язана з організацією робіт із зберігання та/або застосування **пестицидів** (виділено авторами) або з проведенням робіт із транспортування, зберігання, застосування, торгівлею **пестицидами**, повинні мати свідоцтво про проходження навчання щодо безпечного поводження із **засобами захисту рослин**».

Проте відповідно до ст. 1 Закону України «Про пестициди і агрохімікати» термін «пестициди» включає засоби захисту рослин. Тобто категорія «пестициди» є більш ширшою і охоплює, серед іншого ще й приміром, «токсичні речовини, їх сполуки або суміші речовин, призначені для знищення гризунів, засмічуючих видів риб». Наприклад, один із найбільш застосовуваних у світі пестицидів – бродіфакум (родентицид – засіб від гризунів) є високотоксичним антикоагулянтном другого покоління, що викликає у людини тяжкі порушення згортання крові, внутрішні кровотечі та крововиливи, має один із найвищих ризиків вторинного отруєння для людини. Належить до 2 класу небезпечності за Гігієнічною класифікацією пестицидів за ступенем небезпечності [14]. Тобто вищезгаданими змінами в базовому для врегулювання правовідносин із безпечного для здоров'я людини застосуванням пестицидів Законі України «Про пестициди і агрохімікати» буде анульовано потребу у навчанні осіб, діяльність яких пов'язана з організацією робіт із зберігання та/або застосування пестицидів або з проведенням робіт із транспортування, зберігання, застосування, торгівлею пестицидами, якщо ці пестициди не є засобами захисту рослин. Автори статті оцінюють такий підхід неприйнятним зважаючи на ризики для безпеки, здоров'я та життя осіб, зайнятих на роботах із пестицидами.

Не відповідають ці новели й міжнародним стандартам організації безпечного поводження з небезпечними речовинами загалом та пестицидами зокрема. Директива 2009/128/ЄС Європейського парламенту та Ради від 21.10.2009 р. про встановлення рамок для дій Спільноти щодо досягнення сталого використання пестицидів закріплює необхідність проведення загальних та спеціальних профілактичних заходів для зменшення ризиків що виникають через вплив пестицидів на працівників [15]. Ст. 8 Директиви Ради 98/24/ЄС від 7 квітня 1998 року про захист здоров'я та безпеки працівників від ризиків, пов'язаних з хімічними агентами на роботі прямо встановлює обов'язок забезпечення працівників інформацією та організацію їх навчання при провадженні діяльності з хімічними речовинами (що означає «будь-яку роботу, в якій хімічні речовини використовуються або призначені для використання в будь-якому процесі, включаючи виробництво, обробку, зберігання, транспортування або утилізацію та обробку, або яка є результатом такої роботи») [16]. Ст. 11 Директиви Європейського парламенту і Ради 2004/37/ЄС передбачає забезпечення належної підготовки працівників, робота яких пов'язана з канцерогенами. Така підготовка повинна бути адаптованою з метою врахування нових або змінених ризиків та за необхідності проводитись повторно [17].

Додаткові ризики у разі запровадження вищезгаданих змін вбачають автори статті у сфері забезпечення безпечних умов праці осіб, що виконують роботи із пестицидами у фермерських господарствах з огляду на специфіку організації відносин із застосування праці цими суб'єктами. Так, з одного боку, зберігається обов'язок голови фермерського господарства організувати навчання з охорони праці, проведення інструктажів (ст. 18 Закону України «Про охорону праці»). З

іншого боку, відхід від централізованого підходу із навчання осіб, зайнятих на роботах з пестицидами ставить перед головою фермерського господарства додаткові завдання з пошуку місця проходження такого навчання, ресурсів для залучення відповідних фахівців тощо. За таких умов не виключаємо ситуацію «формального» навчання або й нехтування його взагалі.

Скасування імперативної вимоги щодо наявності посвідчення про право роботи з пестицидами (звуження до засобів захисту рослин) не відповідає, на думку авторів статті, й Концепції реформування системи управління охороною праці в Україні [18] за якою забезпечення проведення навчання працівників з безпеки та гігієни праці є одним із основних напрямів реформи системи управління охороною праці. Ключовою ідеєю цієї реформи є формування ризикоорієнтованого підходу до охорони праці. В основу останнього закладено правило «запобігати небезпекам ще до того, як вони спричинять шкоду». І тут фахівці одностайні в тому, що значення належного навчання з охорони праці набуває все більшої ваги [19]. Воно дозволяє працівникам свідомо оцінювати й розуміти ризики, а також вживати необхідні заходи для їх запобігання.

Висновки. Передбачена чинним законодавством обов'язковість отримання посвідчення про право роботи з пестицидами для осіб, діяльність яких пов'язана з організацією робіт із зберігання та/або застосування пестицидів або з проведенням робіт із транспортування, зберігання, застосування, торгівлею пестицидами є виправданою та такою, що відповідає сучасним вимогам до організації охорони праці. Задовільним є підзаконне забезпечення процедури та порядку проходження відповідного навчання. Основним недоліком є недосконалість чинних нормативних актів із охорони праці, що закріплюють вимоги до транспортування, зберігання та застосування пестицидів у народному господарстві, допустимі їх дози і концентрації у повітрі робочої зони тощо (а саме ДСП 8.8.1.2.001-98 та ДСанПіН 8.8.1.2.3.4-000-2001).

Передбачені новели Закону України «Про державне регулювання сфери захисту рослин» - проходження навчання щодо безпечного поводження із засобами захисту рослин та отримання свідоцтва про проходження навчання щодо безпечного поводження із засобами захисту рослин та, відповідно, скасування вимоги щодо наявності посвідчення про право роботи з пестицидами несе ризики для осіб, зайнятих на роботах з пестицидами, які не є засобами захисту рослин. Такі зміни не відповідають ризикоорієнтованому підходу з охорони праці, міжнародним стандартам з охорони праці, можуть призвести до ускладнення організації охорони праці в малих сільськогосподарських підприємствах, фермерських господарствах.

Пропонуємо зберегти існуючий підхід щодо навчання осіб, зайнятих на роботах із пестицидами. Особливості заходів із безпеки праці при роботі з засобами захисту рослин прийнятно розкривати на рівні програм відповідного навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Розподіл кількості потерпілих від нещасних випадків за даними актів Н-1/П, пов'язаних з виробництвом, за найбільш травмонезбезпечними галузями економіки підприємств, де стався нещасний випадок за 2020 рік. URL: https://www.sop.com.ua/files/2021/04-2021/dod_3_2020-po-haluziah.pdf.
2. Аналіз галузевого розподілу нещасних випадків став одним із результатів роботи Держпраці у 2025 році. 08.01.2026. URL: <https://pns.dsp.gov.ua/news/analiz-haluzevoho-rozpodilu-neshchasnykh-vypadkiv-stav-odnym-iz-rezultativ-roboty-derzhpratsi-u-2025-rotsi>.
3. Використання добрив і пестицидів під урожай сільськогосподарських культур. URL: https://stat.gov.ua/uk/search?f%5B0%5D=content_type%3Adataset&f%5B1%5D=topics%3A178&query=%D0%BF%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%86%D0%B8%D0%B4.
4. Стан виробничого травматизму. Держпраці. URL: <https://dsp.gov.ua/stan-vyrobnychoho-travmatyzmu>.
5. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992. № 2694-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>.
6. Про захист рослин: Закон України від 14.10.1998. № 180-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/180-14#Text>.
7. Про пестициди і агрохімікати: Закон України від 02.03.1995. № 86/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/86/95-%D0%B2%D1%80#Text>.

8. Про затвердження Порядку одержання посвідчення про право роботи з пестицидами: постанова Кабінету Міністрів України від 09.05.2023 р. № 458. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/458-2023-%D0%BF#n11>.
9. Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення державного регулювання у сфері поводження з пестицидами і агрохімікатами: Закон України від 16.11.2022 р. № 2775-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2775-20>.
10. ДСП 8.8.1.2.001-98 «Транспортування, зберігання та застосування пестицидів у народному господарстві», затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я України від 03.08.1998 р. № 1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0001282-98#Text>.
11. ДСанПіН 8.8.1.2.3.4-000-2001 «Допустимі дози, концентрації, кількості та рівні вмісту пестицидів у сільськогосподарській сировині, харчових продуктах, повітрі робочої зони, атмосферному повітрі, воді водоймищ, ґрунті». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0137588-01>.
12. Novak T. Occupational safety when working with pesticides: The state of legal security. *Law. Human. Environment*. 2021. № 12(3). С. 98-106. <https://doi.org/10.31548/law2021.03.12>.
13. Про державне регулювання сфери захисту рослин: Закон України від 17.12.2024. № 4147-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4147-20#Text>.
14. Гігієнічна класифікація пестицидів за ступенем небезпечності (ДСП 8.8.1.2.002-98), затверджена наказом Міністерства охорони здоров'я України від 28.08.1998. № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va002282-98#Text>.
15. Directive 2009/128/EC of the European Parliament and of the Council of 21 October 2009 establishing a framework for Community action to achieve the sustainable use of pesticides. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2009/128/oj/eng>.
16. Council Directive 98/24/EC of 7 April 1998 on the protection of the health and safety of workers from the risks related to chemical agents at work (fourteenth individual Directive within the meaning of Article 16(1) of Directive 89/391/EEC). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/1998/24/oj/eng>.
17. Директива європейського парламенту і ради 2004/37/ЄС від 29 квітня 2004 року про захист працівників від ризиків, пов'язаних із контактом з канцерогенами або мутагенами на місці роботи (шоста окрема Директива у розумінні статті 16(1) Директиви Ради 89/391/ЄС). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_010-04?lang=en#n28.
18. Про схвалення Концепції реформування системи управління охороною праці в Україні та затвердження плану заходів щодо її реалізації: розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.12.2018 р. № 989-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/989-2018-%D1%80#Text>.
19. Малько О.Д., Перенгуда О.В. Інноваційні підходи до забезпечення безпеки праці працівників агропромхолдингу «Астарта-Київ». URL: http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/17967/1/Program_PES2023_130523_c%20%28pdf.io%29.pdf.

Дата першого надходження рукопису до видання: 04.02.2026

Дата прийняття до друку рукопису після рецензування: 20.02.2026

Дата публікації: 05.03.2026